

(המשך מעמוד 13)

שורת האמריקאים, והשפעת הקולות והכספים של יהודי דים מערכותיה הבהירות שם. בלומברג הירמעות של קיסנינג'ר לא היו פועי לות כחודש מארס, אילו יכזה ארצות-הברית לתת פקודות לממשלת ישראל, וזו היתה נאצית לקפוץ לדום. אך 11 הדקות של דינוץ בבית הלכן לא היו אפשריות, לולא היתה התלות הישראלית בארצות-הברית כה מוחלטת.

שני האמורעות מעידים על המורכבות הקיצונית של היחסים בין שתי המדינות. לא פלא הוא, כי איש השנה של תשל"ה הוא האיש שהתמחה ביחסים אלה, שעיצב במידה רבה את צורתם הנוכחית. שעלה ביגללם לגדולה ושהיה מופקד עליהם השנה, אישית.

השגרירות הפכה מאשלה

באחת מהתבטאויותיו היותר-אופייניות, השנונות והארסיות, אמר עזר וייצמן: "כדי להצליח בישראל אחרי מלחמת יום-הכיפורים, היתה דרושה רק תכונה אחת: היות צריך לשחות ויסקי בושינגטון בזמן המל-תמה".

כוונתו של וייצמן היתה: כל מי שהיה מעורב במאורעות שקדמו למילחמה ובניהולה, נפסל מייד עלידי דעת הקהל הישראלית בתקופת המחאה נגד המחול. מאחר שהפשו אנשים שלא היו מעורבים במחול, נמסר צה"ל למוטה גור, שהיה בעת המילחמה ניספח צבאי בושינגטון, ואילו הממשלה נמסרה ליצחק רבין, שחזר מושינגטון כמה חודשים לפניכן ולא נשא בכל תפקיד ערב המילחמה. אולם מבלי שייבחין בכך, הניח וייצמן את אצבעו על אחת התופעות המוזרות ביותר של

רבין, וקיבלה אותו לממשלה לפניו, שוב יצא לרבין מתוק מעז. כאשר כג המדיניות של מדינת ישראל מתי מצית ביחסיה עם זושינגטון, יש יתרון עצום לפוליטיקאי ששימש מקשר בין שתי המדינות, שקשר קשרים אישיים אמיצים בכורה האמריקאית, ואשר יש לו גישה מנוכשת משלו לנושא זה.

כאשר נפלה גולדה מאיר, היה רבין האיש הנכון במקום הנכון: היותר הטבעי.

גוי ישראל' בושינגטון

היה זה רבין שונה מאד מן האיש שהגיש ב' במארס 1968 את כתביהאמנתו לנשיא לינדון ג'ונסון. אותו רבין פשט את מדי צה"ל רק כמה חודשים לפני כן, אחרי ששירת כחייל מיקצועי מאו נעוריו, וזכה לעמוד בראש צה"ל בשיא תהילתו — ששת ימי יוני 1967. לא היו לו דיעות קדומות, לגבי תפקידו החדש. הוא נכנס לתלם קודמו, וכדרכו השתדל ללמוד תחילה את נתוני המציאות החדשה שתוכה נקלע. זהו תהליך המצריך אצל רבין כשנה. בחודשים אלה אירעה בארצות-הברית התפוכה גדולה.

בנובמבר 1968, שמונה חודשים אחרי בוא השגריר החדש, פילק העם האמריקאי את הי מיפלגה הדמוקרטית מן הבית הלבן, והכניס לתוכו נשיא רפובליקאי. המעבר מוג'ונסון אל ריצ'ארד ניקסון היה רק אישי. הוא שינה כליל את המציאות מבחינה ישראלית.

בימיהם של ג'ון קנדי וג'ונסון יורשו, התרכו השילטון האמריקאי כולו בידי המיפלגה הדמוקרטית. זוהי המיפלגה הנהנית מתמיכתם של כימעט כל יהודי ארצות-הברית. לכך יש כמה סיבות היסטוריות ואקטואליות. מבחינה

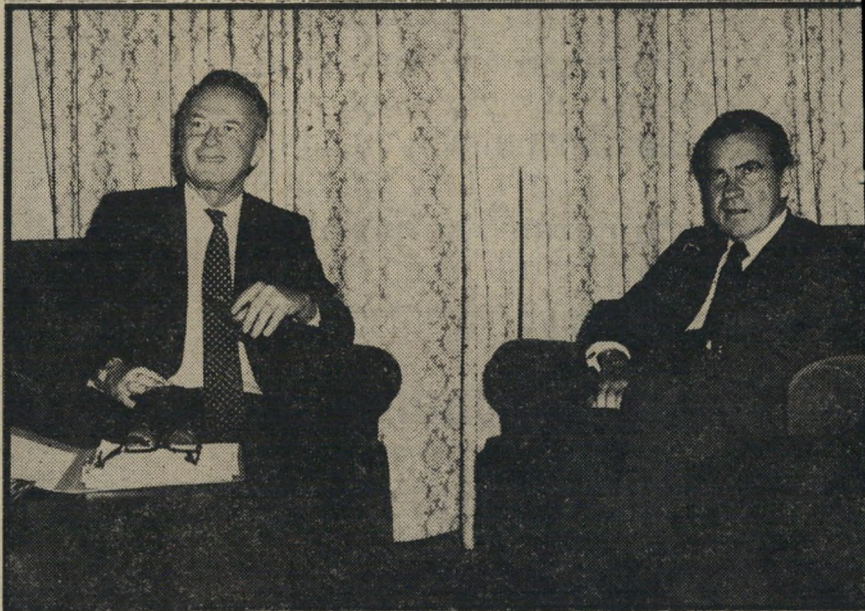
ישראל והממשלה האמריקאית. להתמסר, אישית, ליצירת קשרים ישירי רים בין שגרירות ישראל ושלוחות השילטון: הבית הלבן, מועצת-הביטחון הלאומית, מישרד החוץ, הפנטאגון והסניאייטי. מאותו רגע פותה השגרירות הישראלית בושינגטון ציביון חדש — פחות יהודי, יותר ישראל-יצברי. השגריר לא התמסר לענייני הקהילה היהודית, כמו קודמו. "זהו גוי ישראלי!" אמרו יהודים מאחרי גבו.

בעיטה מחחת לשולחן

לי תכן שהיה גרעין של אמת בהגדרה זו. כי החייל המיקצועי, שפשט את מדי הרמטכ"ל, חש קירבה רבה יותר לקצינים מיקצועיים, העוסקים בלוחמה גלובלית, מאשר ליהודים הטובים שהתקבצו לאסיפות המגבית. בקרב הממשלה האמריקאית, מצא רבין לשון משותפת דווקא עם אותו חלק שעסק במילחמה הגלויה והסמויה בבריית-המועצות, בניהול המערכה בווייאטנאם ובמאבק הביון העולמי.

היה זה כימעט טיבעי: הנכונות לתמוך בישראל, ולספק לה נשק ותמיכה פוליטית, היי תה גדולה ביותר דווקא בחוגים אלה, שראו בישראל אמצעי למאבק נגד הסוכייטיים במרחב. כשגריר של מדינה זרה, היה רבין אמור לקיים יחסים בעיקר עם משרד-החוץ האמריקאי ("מחלקת המדינה"). אולם דווקא עם שר-החוץ, ויליאם רוג'רס, היו יחסי השגרירות הישראלית קרירים יחסית. הם היו חמים הרבה יותר במקומות אחרים בושינגטון.

בירושלים, שם היה רבין ידוע כיונה מושי בעת, נתקבלו דיווחיו ועצותיו באפתעה גוברת. נדמה היה כאילו הפך רבין לפתע נץ. לפי הדיווחים, לוחץ השילטון האמריקאי על ישראל

השגריר רבין עם הנשיא ריצ'ארד ניקסון בירושלים וראש-הממשלה רבין עם הנשיא ג'ראלד פורד בושינגטון

לנקוט קו נוקשה כלפי הערבים, ואף מעניק לה הכשר מראש לפעולות קיצוניות. לאבא אבן, לעומת זאת, היה נדמה שאין האמריקאים יכולים להיות מעוניינים בהתפשטות הסיכסוך, ביגלל הסכנה של התערבות סובייטית מוגברת בצד הערבי.

השיטה של רבין היתה מיוחדת לו. הוא היה מעלה בשיחה עם אנשי-צמרת אמריקאים אפשרויות של פעולות תקיפות מצד ישראל. אם לא הגיבו בני-שיחו בשלילה, תיקבל את הדבר לאפעם כאישור להצעותיו. הצעתו, והם לא נפלו מן הכסא, היה אומר. התלונן באחת הפעמים ויליאם רוג'רס באונוי אבא אבן: "בכל פעם שמר רבין מוכיר אפשרות של פעולה ישראלית, ואינני שולל אותה מייד ובתוקף, הוא רואה בכך אישור מצדי". אולם היה לרבין על מה לסמוך — אפיכי לא בבניין הענק המרובע של משרד-החוץ.

מיקרה לדוגמה: באחת השיחות, בראשית כהונתו של ניקסון, שבה נכחו הנשיא, יועצו הנרי קסינינג'ר, אבא אבן ויצחק רבין, הפליט ניקסון בהתלהבות: "בכל פעם שאתם דופקים את נאצר, אני נהנה מזה". באותו רגע בעץ קסינינג'ר מתחת ושודחן בקרסו של ניקסון. ניקסון נדהם לרגע, אך תפס כמהרה שאמר דבר בלתי-דיפומטי. הוא תיקן את עצמו: "כדומר, כשאתם דופקים אותו אחרי שהוא תקף אתכם!"

אולטימטום לנדונייב

עודת רבין באותה תקופה הגיעה לידי ביטוי חריף ביותר בפרשת ההפצה של מצריים לעומק בשנת 1969.

הניסוח המדויק של ניקסון: "I get a kick out of it"

מסורתית, המיפלגה הדמוקרטית היא מיפלגתם של המהגריים הבאים לארצות-הברית מן הנכר. סניפי המיפלגה הדמוקרטית, ששלטו בערים הגדולות בחוף המזרחי של ארצות-הברית, טיפלו במהגרים האיריים, היהודיים, הפורגניים והאיטלקיים שבאו בהמוניהם וגם בכושים. המהגר היהודי, שהגיע לניו-יורק בדורות האחרונים מצא בסניף הדמוקרטי בשכונתו את האפטרופוס הטבעי שלו. כיום, אף שההבדלים בין שתי המיפלגות הגדולות בארצות-הברית מטושטשים ומשובשים, מייצגת המיפלגה הדמוקרטית נימה ליברלית וסוציאליטית יותר מאשר ירידתה הרפובליקאית, שהיא שמרנית יותר, וקרובה יותר להון הגדול. רוב יהודי ארצות-הברית הם בעלי השקפה ליברלית, והמיפלגה הדמוקרטית קרובה לרוחם גם מבחינה

זו. מכאן שליהודים השפעה עצומה בקרב המיפלגה הדמוקרטית. הנהגות מקולותיהם ומכספיהם. אין ליהודים השפעה רבה בקרב המיפלגה הרפובליקאית. כאשר נכנס ניקסון לבית הלבן, עשה השגריר רבין הערכת-מצב חדשה. בשני בחי הקונגרס נשארה השליטה בידי הדמוקרטים, וממילא גם בידי היהודים. אך הדברים שממשלת ישראל מעוניינת בהם — נשק, תמיכה מדינית וכסף — באים בעיקר מהגבית הלבן. ולבית הלבן נכנסו רפובליקאי, איש הימין, גוי שנחשד גם באנטי-שמיות. המסקנות שהסיק רבין היו קיצוניות, והן הנחילו לו אויבים רבים בקרב יהודי ארצות-הברית. הן היו, בעיקר, שתיים:

לותר על שירותם של השתדלנים היי הודיים, שהיו עד אז המקשרים בין ממשלת

למרות שיש גושים שמרניים, ואף גזעניים, במיפ לגה הדמוקרטית, ואין מחסור באישים ליברליים במיפלגה הרפובליקאית. למעשה מהוות שתי המיפלגות הגדולות קונפדרציות של הרבה מיפלגות מקומיות, ומכאן התמונה המטושטשת.

השנה — תופעה שאולי אין דומה לה בתולדות מדינה כלשהי.

ראש-הממשלה של ישראל היה, עד תקופה קצרה לפני בחירתו, שגריר ישראל בושינגטון. הרמטכ"ל של צה"ל היה, עד להתמנותו לתפקיד זה, ניספח צבאי בשגרירות זו.

מנכ"ל החדש של משרד ראש-הממשלה, עמוס עירן, שהוא גם יועץ מדיני בכיר של ראש-הממשלה, היה פקיד בכיר באותה שגרירות.

יועץ ראש-הממשלה לענייני-עיתונות, דן פתיר, מילא תפקיד דומה באותה שגרירות.

נימה כאילו עברה השגרירות הישראלית בושינגטון כודה לירושלים, והפכה ממשלת ישראל.

לתופעה זו סיבות מיקריות. תפקיד השגריר בושינגטון טון היה תפקידו הפוליטי הראשון של רבין, ואך טיבעי הוא שהאנשים שפגש ישם הפכו עוזריו ואנשי-אמונו גם בהמשך דרכו. גור נתמנה עלידי משה דיין היוצא, ומינוי זה לא היה תלוי או ברבין כלל.

אך יש משמעות עמוקה לצירוף זה של מיקרים. הוא משקף את המציאות המדינית הבסיסית של ישראל: יחסיה עם ארצות-הברית הם עתה עורק-החיים היחיד שלה אל העולם. אין לישראל יחסים משמעותיים עם שום מדינה אחרת בעולם.

השגריר הישראלי בושינגטון חשוב לישראל לא רק יותר מכל שאר שגריריה בלחבי העולם גסייחד, אלא הוא מתחרה בחשיבותו אף בתפקיד שר-החוץ. אילו הוענק לשגריר בושינגטון מעמד של שר, בדומה למעמדו של ראש-מישלחת ארצות-הברית באו"ם, לא היה זה מוזר. כאשר שלח לוי אשכול את יצחק רבין לושינגטון, תחת שיקבלו כשר וזר בממשלתו, היתה זו ברכה מוטוית לרבין. כאשר העדיפה גולדה מאיר את חיים ברילב, על